
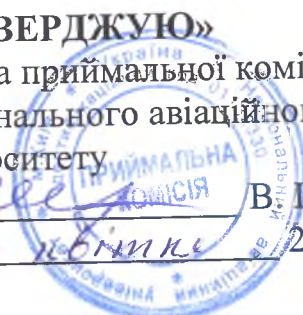

Міністерство освіти і науки України
Національний авіаційний університет

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії
Національного авіаційного
університету

« 4 » квітня 2017 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ГЕОГРАФІЇ

КИЇВ 2017

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З КУРСУ "ГЕОГРАФІЯ"

I. Загальна географія

Географія як наука, розвиток географічних досліджень. Об'єкт та предмет вивчення географії. Місце географічних дисциплін в системі наук. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. Сучасні географічні дослідження та їх значення

Земля в космічному просторі. Земля серед космічних тіл у Всесвіті та Сонячній системі. Вплив космічних тіл та природні процеси на Землі. Розвиток уявлень про форму та розміри Землі. Види руху Землі та їх наслідки. Тропіки, полярні кола. Місцевий час, годинні пояси, київський час, літній час.

Способи зображення Землі. Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта». Картографічні проєкції та спотворення. Елементи градусної сітки. Легенда карт. Види масштабу. Класифікація карт. Визначення напрямків, географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Вимірювання відстаней на різних за масштабом картах. Орієнтування та зйомка місцевості. Значення карт у житті людини.

Географічна оболонка та її складові.

Літосфера та рельєф. Внутрішня будова Землі. Поняття «літосфера», «літосферна плита». Внутрішні процеси в літосфері. Походження материків і океанів. Геологічне літочислення, геологічний вік. Типи земної кори та гірські породи і мінерали, що її складають. Корисні копалини. Вулкани та землетруси, райони їх поширення. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню. Форми земної поверхні: рівнини, гори і нагір'я. Особливості рельєфу річкових долин, озерних улоговин. Рельєф дна Світового океану. Острови та півострови. Розчленованість берегової лінії. Значення рельєфу в господарській діяльності людини.

Атмосфера та клімат. Поняття «атмосфера». Межі та будова атмосфери. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері і на земній поверхні. Теплові пояси. Тиск атмосфери і його вимірювання. Рух повітря. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони і антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Вода в атмосфері. Вологість повітря. Хмари. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Повітряні маси і атмосферні фронти. Поняття «клімат». Кліматичні пояси та області. Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до морів, рельєфу, антропогенного впливу. Погода, добові та сезонні коливання її метеоелементів. Спостереження за погодою

та її прогнозування. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність.

Гідросфера та води Світового океану і суходолу. Поняття «гідросфера». Світовий кругообіг води. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Властивості води Світового океану та причини її неоднорідності. Водні маси. Рух води в Світовому океані. Морські течії. Підземні води. Характер залягання і властивості. Джерела. Річка та її частини. Річкові басейни. Живлення та режим річок. Озера, їх походження, властивості вод. Болота. Льодовики, багаторічна мерзлота. Штучні водойми. Використання Світового океану та вод суходолу у господарській діяльності людини.

Біосфера та ґрунти. Поняття «біосфера», її складові та межі. Походження та поширення життя на Землі. Ґрунти, їх властивості та відмінності. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Вплив біосфери на інші оболонки. Вплив людини на біосферу.

Географічна оболонка. Загальні закономірності природи Землі. Поняття «географічна оболонка» найбільший природний комплекс Землі. Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовин та енергії, ритмічність, комплексність. Зональні та азонаньні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людей.

II. Географія материків і океанів

Материки. Поняття «материк» і «частина світу». Характеристика материків: Євразія, Північна Америка, Південна Америка, Африка, Австралія, Антарктида (за типовим планом: фізико-географічне положення; історія відкриття і дослідження; природні умови, природні ресурси та їх використання і охорона; великі природні регіони; населення і політична карта).

Океани. Тихий, Атлантичний, Індійський, Північний Льодовий (фізико-географічне положення, дослідження, природні умови і ресурси, їх використання та охорона).

III. Географія України

Фізична географія України

Географічне положення, формування території України Загальні відомості про Україну, географічне положення. Формування території, сучасні розміри, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення, кордони. Місце України на політичній і економічній карті світу. Господарська оцінка економіко-географічного положення.

Природні умови і ресурси України.

Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси. Основні риси рельєфу: низовини, височина, гори. Тектонічна будова і тектонічні структури. Особливості геологічної будови території України. Геоморфологічна будова. Чинники виникнення несприятливих геологічних та геоморфологічних процесів та шляхи запобігання їм. Мінерально-сировинні ресурси. Закономірності поширення, характеристика і

господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин.

Кліматичні умови та ресурси. Основні кліматотвірні чинники. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температури повітря і опадів на території України. Основні кліматичні показники. Сезонні особливості клімату. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території країни, їх поширення. Кліматичні ресурси. Прогноз погоди. Синоптична карта.

Внутрішні води та водні ресурси. Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річкові басейни. Канали. Озера і водосховища. Підземні води. Болота, їх типи і поширення. Неприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водний баланс і водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони.

Ґрунти, рослинний покрив, тваринний світ. Ґрунтовий покрив. Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів України. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси України. Охорона земельних ресурсів. Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності. Рослинні комплекси лісів, степів, луків. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Зелена книга України. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичний склад лісів, степів, луків, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення. Червона книга України.

Природно-територіальні комплекси. Умови розвитку і характерні риси природних комплексів. Взаємодія чинників і компонентів ПТК. Ландшафти та їх класифікація. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення. Природні комплекси рівнин. Мішані ліси. Лісостеп. Степ. Гірські природні комплекси Українські Карпати. Кримські гори. Природні комплекси морів. Чорне море. Азовське море. Господарська характеристика природних комплексів, проблеми використання й охорони.

Використання природних умов і ресурсів та їх охорона. Геоекологічна ситуація. Основні забруднювачі навколишнього середовища. Вплив геоекологічної ситуації на населення. Використання й охорона природних умов і ресурсів. Класифікація природних ресурсів. Природоохоронні заходи. Законодавчі акти про природно-заповідний фонд. Категорії природно-заповідного фонду. Природоохоронні комплекси. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища.

Соціально-економічна географія України

Населення України. Заселення території України. Кількість, розміщення, статеві і вікові структури населення. Територіальні в і чинники розміщення та густоти населення. Природні й економічні умови, які впливають на основні показники розміщення населення. Природний рух населення. Демографічна ситуація. Поняття «депопуляція». Економічна криза і демографічна політика. Міграція населення, її види та причини.

Українська діаспора та причини її виникнення. Національний склад населення. Етнографічні групи. Регіональні відмінності духовної культури населення (мова, релігії, звичаї). Система розселення населення. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності. Трудові ресурси. Зайнятість населення у сфері матеріального виробництва та невиробничій сфері. Проблема зайнятості та її географічні аспекти.

Господарство України.

Поняття «господарство» і формування національного господарського комплексу. Основні риси структури господарства. Міжгалузеві комплекси. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації господарства.

Загальна характеристика розвитку і розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості.

Паливна промисловість та електроенергетика. Структура, місце і роль у господарському комплексі. Вугільна промисловість. Райони добування і використання вугілля, торфу. Проблеми і перспективи розвитку. Нафтова і газова промисловість. Основні райони нафто- і газовидобутку. Центри нафтопереробного виробництва. Електроенергетика, її структура, розвиток і розміщення основних типів електростанцій, ліній електропередач. Екологічні проблеми розвитку паливної промисловості та електроенергетики.

Металургійна промисловість. Структура, місце і роль у господарстві. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Географія чорної металургії. Кольорова металургія. Основні галузі та їх розміщення. Проблеми і перспективи розвитку металургійної промисловості.

Машинобудівна та металообробна промисловість. Значення, місце і роль у господарстві. Структура галузі і принципи розміщення окремих виробництв: важкого, сільськогосподарського, транспортного, електротехнічного та ін. Територіальна організація машинобудування. Проблеми і перспективи розвитку.

Хімічна промисловість. Значення, місце і роль галузі. Сировинна база. Галузева структура хімічної промисловості. Географія окремих виробництв хімічної промисловості. Проблеми і перспективи розвитку.

Лісова промисловість. Структура і значення. Лісове господарство (лісозаготівля). Деревообробка. Целюлозно-паперове та лісохімічне виробництво. Географія виробництв лісової промисловості, проблеми і перспективи розвитку.

Промисловість будівельних матеріалів. Структура і значення. Чинники розвитку і розміщення. Географія цементного виробництва.

Легка промисловість. Художні промисли. Структура, принципи розміщення і географія.

Харчова промисловість. Галузева структура, особливості спеціалізації, принципи розміщення і географія. Проблеми і перспективи

розвитку.

Сільське господарство. Роль, місце і значення сільського господарства. Структура галузі та його основні ланки. Земельний фонд. Рослинництво. Зернові культури. Вирощування технічних культур, картоплі і овочів. Садівництво, ягідництво і виноградарство. Тваринництво. Агропромислові зони. Галузева структура, значення.

Сфера послуг. Структура галузі.

Рекреаційно-туристське господарство. Територіальна організація. Проблеми і перспективи розвитку галузі.

Транспорті зв'язок. Роль і значення транспорту. Основні види транспорту, їх характеристики, особливості розміщення.

Економічні зв'язки України з країнами світу.

Економіко-географічні райони. Географічний поділ праці й економічне районування. Донецький, Придніпровський, Північно-Східний, Столичний, Центральний, Причорноморський, Подільський, Північно-Західний, Карпатський райони (коротка економіко-географічна характеристика).

IV Економічна та соціальна географія світу

Політична карта світу. Етапи формування політичної карти світу. Типологія країн. Показники, які визначають рівень економічного розвитку країн. Форми правління і адміністративно-територіальний устрій країн. Політична карта Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії і Океанії. Міжнародні організації

Населення світу. Кількість населення світу і його динаміка. Природний рух населення та його відтворення. Демографічна політика. Статевий і віковий склад населення. Етнічний (національний) склад населення. Найчисленніші народи і мовні сім'ї. Релігії народів світу. Нерівномірність розміщення населення на Землі. Процеси урбанізації. Міське і сільське населення світу. Агломерації, мегалополіси. Міграційні процеси. Трудові ресурси та зайнятість населення в різних сферах господарства країн та регіонів світу.

Природні ресурси світу. Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Природні ресурси світу: мінеральні, водні, земельні, лісові, рекреаційні, Світового океану. Ресурсозабезпеченість і ресурсозбереження.

Світове господарство. Поняття «міжнародний географічний поділ праці», «світове господарство». Спеціалізація і кооперування, інтеграція країн світу. Світове господарство в період науково-технічної революції (НТР), основні риси НТР. Вплив НТР на галузеву структуру та розміщення господарства.

Географія промисловості. Структура промисловості. Світова паливно-енергетична система. Географія вугільної, нафтової і газової промисловості. Електроенергетика світу. Чорна і кольорова металургія, основні райони розміщення металургійного виробництва. Машинобудування, його структура і географія основних галузей. Хімічна промисловість, лісова

і деревообробна, легка, харчова промисловість.

Географія сільського господарства. Галузева структура. Особливості розміщення галузей рослинництва і тваринництва.

Географія транспорту. Значення і місце всвітовому господарстві. Розвиток та розміщення найважливіших видів транспорту: залізничного, автомобільного, водного, повітряного.

Міжнародні економічні зв'язки. Суть та основні форми економічногоспівробітництва. Міжнародний туризм та його різновиди.

Глобальні проблеми людства. Виникнення і суть глобальних проблем людства. Найважливіші проблемисучасності: демографічна, екологічна, енергетична, продовольча, бідності, війни миру, освоєння ресурсів, Світового океану та шляхи їх розв'язання. Прояв глобальних проблем в Україні.

Економіко- і соціально-географічна характеристика регіонів та окремих держав (за типовим планом: економіко- географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки; регіональні відмінності).

Регіони та країни світу. Загальна характеристика країн Європи. Країни Західної Європи. Німеччина. Великобританія. Франція. Італія. Країни Центральної та Східної Європи. Польща, Білорусь, Росія. Загальна характеристика країн Азії. Японія. Індія. Китай. Туреччина. Країни Америки. США, Канада. Загальна характеристика країн Латинської Америки. Загальна характеристика країн Африки. Загальна характеристика країн Австралії та Океанії. Австралійський Союз.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Географія 10 підручник /Л.Б. Паламарчук, Т.Г. Гільберг, В.В. Безутлий. – К.: Генеза. – 2010.
2. Гілецький Й. Географія: Економічна і соціальна географія України. Підручник для учнів 9 класу / Гілецький Й. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 272 с.
3. Дітчук І. Л., Заставецька О. В., Ткач Д.В. Географія України: Навч. посібник. - Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2006. - 168 с.
4. Економічна і соціальна географія світу: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів. - Скуратович О.Я., Круглик Л. І., Коваленко Р. Р. Загальна географія: Підруч. для 6 кл. - К.: Зодіак-ЕКО, 2005. - 319 с.
5. Заставний Ф.Д. Економічна і соціальна географія України: Підруч. для 9 кл. - К.: Форум, 2003. - 239с.
6. Заставний Ф.Д. Фізична географія України: Підруч. для 8 кл. - К., 2003. - 239с.
7. Кобернік С.Г., Скуратович О.Я. Географія материків і океанів: Підруч.

- для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Навчальна книга, 2005. - 319 с.
8. Кобернік С. Г. Географія. 10 клас. Соціально-економічна географія світу. Підручн. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. — Харків: Оберіг, 2010. — 304 с.
 9. Корнеєв В.П., Герасимчук В.М., Пічугін Б.В. Географія материків і океанів: Підруч. для 7 кл. - К.: Освіта, Шкільна освіта, 2003. - 256 с.
 10. Масляк П.О., Шищенко П.Г. Географія України: Підруч. для 8-9 кл. серед. шк. -К.: Зодіак-ЕКО, 2004. - 432 с.
 11. Масляк П.О. Економічна і соціальна географія України: Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Педагогічна преса, 2005. - 288 с.
 12. Олійник Я.Б., Шищенко П.Г., Степаненко А.В., Масляк П.О. Географія: Навч. пос. для старшокласників та абітурієнтів. Відповіді на всі питання нової програми. 5-те вид., перероблене і доповнене.— К.: Т-во «Знання», КОО, 2006. — 455с.
 13. Пестушко В.Ю. Географія : Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл./ В.Ю.Пестушко, Г.Ш. Уварова. -- К. : Генеза, 2009. -- 288 с.
 14. Пестушко В.Ю. Географія : Підручник для 10 кл. / В.Ю.Пестушко, Г.Ш. Уварова. -- К. : Генеза, 2010. -- 258 с.
 15. Чернов Б. В. Фізична географія України: Підруч. для 8 кл. - К.: Освіта, 2002. - 254 с.
 16. Сиротенко А.Й. Економічна і соціальна географія України: Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Освіта, 2001. - 222 с.
 17. Шищенко П.Г., Муніч Н.В. Фізична географія України: Підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Зодіак-ЕКО, 2005. - 256 с.
 18. Яценко Б.Г. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Підруч. для 10 кл. - К.: Форум, 2004. - 248 с.

РОЗПОДІЛ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ЗДІЙСНЮВАВСЯ У НАСТУПНОМУ СПІВВІДНОШЕННІ:

1. Загальна географія -- 10 %
2. Географія материків та океанів -- 10%
3. Географія України -- 30 %
4. Економічна та соціальна географія світу -- 50 %

На виконання тесту відведено 120 хвилин.

ПАМ'ЯТКА АБИТУРІЄНТУ

1. Перед тим, як відповідати на тестові завдання, уважно ознайомтеся з цією пам'яткою.
2. Уважно читайте тестові завдання.
3. Для вибору відповіді у завданнях запропоновано чотири варіанти. Правильним може бути тільки один із них. Якщо буде позначено декілька варіантів, така відповідь вважатиметься неправильною.

4. Можлива ситуація, коли на поставлене завдання може підходити два варіанти відповіді. Правильним буде той варіант, в якому відповідь є більш повною.
5. Правильний варіант відповіді 1-20 позначається так: . Всі інші символи будуть зараховані як неправильно обраний варіант відповіді. Позначки біля обраного варіанту відповіді потрібно ставити чітко, уникати виправлень. Позначка відповіді не має виходити за межі білого прямокутника. Виправлення в завданнях не допускаються і не оцінюються.
6. У завданнях 21-30 абітурієнт має звернути увагу на те, що це завдання підвищеної складності. Вони передбачають вміння правильно визначати і застосовувати географічні терміни та поняття, встановлювати відповідність між явищами.
7. У завданнях 21-30 правильні відповіді позначаються літерами (А, Б, В, Г).
8. Відповіді 1-20 – оцінюються в 3 бали; відповіді 21-30 – 4 бали.
9. Час роботи становить 120 хв. Їх потрібно розподілити так, щоб часу вистачило для відповіді на всі завдання.
10. Код і дата заповнюються розбірливо друкованими літерами.
11. Під час роботи забороняється користуватися мобільними телефонами.

Зразки правильних відповідей:

1. Укажіть напрямок обертання Землі навколо своєї осі.

А.	із заходу на схід	А	☒
Б.	з півдня на північ	Б	☐
В.	зі сходу на захід	В	☐
Г.	залежить від пори року чи від часу доби	Г	☐

2. Установіть відповідність між країнами й поширеними в них релігіями та релігійними гілками.

1.	Іран	А.	іслам	1	☐	А
2.	Греція	Б.	буддизм	2	☐	Г
3.	Франція	В.	католицизм	3	☐	В
4.	Австралія	Г.	православ'я	4	☐	Д
		Д.	протестантизм			

Голова предметної комісії

Уварова Г.Ш.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Ткаліч О.П.